

Kolon: ett skiljetecken i satsperiferin

Alexander Katourgi

Språk- och litteraturcentrum, alexander.katourgi@nordlund.lu.se

Skiljetecknen kolon, tankstreck och parentes uppträder i mycket likartade språkliga kontexter i skriven svenska och andra språk: som avgränsare av sidoordnade tillägg till en rammning. Dessa tillägg, som kan placeras medialt eller finalt, vidareutvecklar en antecedent i rammningen – en antecedent som kan vara allt från en referent till en proposition eller annan diskursenhet. På så vis avgränsar tecknen alternativa läsningar, och kan därmed agera explicita markörer för polyfoni eller dialogicitet (Nunberg 1990, Bredel 2008, Dahl 2015).

Utifrån en korpusstudie på tidningstext presenterar jag en modell för kolonstrukturens uppbyggnad. I *Svenska skrivregler* (Språkrådet 2017) beskrivs kolon med fokus på det textparti som följer (här *tillägget*), men mindre sägs om det textparti som kommer före kolonet (*ramen*). I detta föredrag fokuserar jag därför på ramen och antecedenten i kolonstrukturen, och dessas relation till tillägget.

Kortfattat kan sägas att tillägget typiskt anger hur antecedenten ska förstås semantiskt, och att antecedenten anger hur tillägget ska förstås syntaktiskt. Ram och tillägg representerar till synes två olika språkhandlingar där den senare typiskt (men inte enbart) kan tolkas som en predikation med antecedenten som predikationsbas (de Vries 2009, jfr Döring 2015). Detta illustreras i (1), där (1a) kan tolkas som (1b).

- (1) a. Jag dricker pu'er: fermenterat te.
- b. Jag dricker pu'er; det är fermenterat te.

Relationen mellan ram och tillägg liknar den mellan inre sats och satsperifera led som apposition och dislokation. Studier av de meningsinterna skiljetecknen kan därför också bli en ingång till studiet av satsperiferin.

Referenser

- Bredel, Ursula (2008). Die Interpunktion des Deutschen: Ein kompositionelles System zur Online-Steuerung des Lesens. Niemeyer.
- Dahl, Alva (2015). I skriftens gränstrakter: Interpunktionens funktioner i tre samtida svenska romaner. Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Döring, Sandra (2015). Parentheticals are – presumably – CPs. I: Marlies Kluck m.fl. (red.) Parenthesis and ellipsis: Cross-linguistic and theoretical perspectives. Mouton De Gruyter. S. 109–145.
- Nunberg, Geoffrey (1990). The linguistics of punctuation. CSLI.
- Språkrådet (2017). Svenska skrivregler. (Fjärde upplagan.) Liber.
- de Vries, Mark (2009). Specifying coordination: An investigation into the syntax of dislocation, extraposition and parenthesis. I: Cynthia R Dreyer (red.) Language and linguistics: Emerging trends. Nova Science. S. 37–98.